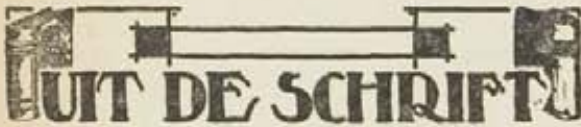

loovig blijft bij de methode der prediking, van Christus Zelf geleerd zijnde. Dan gaat het goed, altijd goed, want dan wordt het welbehagen Gods vrij baan gegeven, de Geest niet belemmerd, en het Woord niet gebonden. En het geloof van een ieder zal rusten op de kracht Gods tot zaligheid, en de tegenspraak van een ieder, die dit evangelie verwerpt, zal openbaar worden, en het kerygma zal zijn telos bereiken, en Christus zal straks Zijne engelen zenden met het bevel: Zendt uw sikkels en maai!

Ik ben er mij van bewust, lang niet volledig te zijn geweest, maar deze opmerkingen mocht ik plaatsen van onzen hoofdredacteur.¹⁾

H. v. d. B.

1) Noot van de Redactie: Er komt nog meer!

Den afstand niet verkleinen, maar vooral ook niet vergroten.

Och, dat dit volk een hart had, om Mij te vreezen.... Deut. 5:25.

Het was een wonderlijke situatie, op den dag der wetgeving op Sinai. Als op den berg der verschrikkingen (Hebr. 12) iemand den afstand tusschen zichzelf en de afgepaalde plaats der openbaringswerking eigenwillig verkleint, dan zondigt hij; hij moet gedood worden. Zelfs het dier, dat te dichtbij komt, moet met een pijl doorschoten worden. Het geweld, dat de Heere Tsebaoth in de teekenen Zijner zelfopenbaring legt, moet ontzien worden: laat voor Hem alle vleesch beven! Het moge de dag van Israëls aanneming tot 's Heeren bruidsvolk zijn, en de Heere moge al spreken: „uw Maker is uw man“, toch wil de Man de Māker blijven, toch moet het bruidsvolk weten, wat maatsel het is, gedachtig zijnde, dat het stof is. Met dezen Bruidegom heeft de bruid wel een tweezijdig verbondsverkeer; doch dat verdoezelt geen oogenblik, dat het door een eenzijdige beschikking is ontstaan. Familiariteit is dus overtreding van de grondwet van 't verbondsverkeer. En waar de dag-van-Sinai een nieuwe fase in het genadeverbond ontsluit, daar behoort Israël de monopoleurische krachts-ontplooiing van zijn Verbondsgod in het poneeren dezer nieuwe fase in de bondsgeschiedenis ter dege te eerbiedigen. Met mond en hart. En daarom: afstand bewaren!

Maar, dien afstand mag het volk niet liefhebben, omdat hij af-stand is. Het mag hem dus óók niet eigenwillig vergroten. En dat is de keerzijde van de dagorder op den bruidsdag. Als God de Heere dia-stase (af-stand) maakt tusschen Zijn verschijningsteekenen ter eener, en Zijn volk ter ander zijde, dan is dit één der paedagogische middelen, waarvan Hij in evangelisch bedoelen zich bedient, om het hart des volks dicht bij het hart van zijn God, zijn Bruidegom, te brengen. Dan is de schrik des Ouden Verbonds een secuur middel ter heenleiding naar het Nieuwe. De wet is paedagoog, en dus toeziend, tuchtigend, onderwerpend, klein-houdend, — maar, — paedagoog naar Christus toe. De diastase is gedetermineerd en getermineerd door de conjunctie, de henose, de gemeenschap, de eenheid, de één-wording, meer en meer. God gaat van oudtestamentische naar nieuwtestamentische kracht steeds voort.

En dáárom gaat — zoo zeiden we — de Israelietische man tegen den Heere en zijn bedoeling in, niet alleen, wanneer hij brutaal den afstand overbrugt, doch ook, wanneer hij den afstand eigenwillig vergroot. Dat mag „vroom“ verdedigd worden, met een beroep op de kleinheid van den mensch, die zóó groot geweld als van den bergder-verschrikkingen niet verduren kan, maar — geraffineerde overmoed blijft toch overmoed, is óók brutaliteit.

Helaas, aan dit raffinement der hybris, des overmoeds, heeft Israël zich op zijn bruidsdag bezondigd. O zeker, het sprak wel „waarheid“. De algemeene, en officieel bij wijze van volksuitspraak (door delegatie) Mozes bekend gemaakte klacht kwam hierop neer: wij kunnen dit alles, dien donder en bliksem, die aardbeving, dien ruischen, dien kolk, dien vliegenden storm, niet verdragen. Wij weten, wat maatsel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn. En daarom: laat ons maar buiten dit alles blijven. Laat Mozes alléén — één voor allen — de wolk der verschrikking in-gaan, en onderduiken in den zwaargeladen nevel van 's Heeren transcendent geweld. Doch laat ons maar naar onze tenten terug keeren. Wij zijn maar „leeken“. We kunnen dan de woorden, die de Heere ons wil laten hooren, wel vernemen via dezen onzen bemiddelaar. Wij vragen derhalve om een bemiddelaar, en dragen Mozes daartoe voor bij onzen God. Mogen wij nu maar naar huis toe? 't Is in de tenten wat gemoedelijker, dan in de naaste omgeving van 's Heeren geweldsontladingen!

Was 't niet waar?

Och ja, 't is allemaal waar; de Heere zegt het zelf; het is alles recht, wat ze daar spreken.

Trouwens, het lag al lang in Zijn eigen goddelijk plan, de wet te bestellen in handen van een middelaar, en o.m. daartoe hem een middelaar te geven in Mozes, die type had te wezen van den beteren Middelaar des Nieuwen Testaments. Het lag van alle eeuwigheid in Zijn goddelijk voor-nemen, dat in het Oude Testament het ambt aller geloovigen minder krachtig functioneeren zou, dan in het Nieuwe, en dus de ambtsdrager-par-excellence een uitzonderingsfiguur zou zijn, profeet, priester, koning, extra belast, hiërarchisch geclasseerd en gespecificeerd, tot op den dag van Christus. Ja zeker, Hij zelf wist wel, wat maatsel zij waren, gedachtig zijnde, dat zij stof waren.

Maar al geeft de Heere daarom hun wensch (zooals Hij later ook een koning gaf op hun verlangen), toch hoort Hij in dien wensch een ondertoon van 't vleesch: „wenschen“ en „gebeden“ zijn trouwens twee; inwilliging van wenschen en verhooring van gebeden zijn daarom óók steeds twee. Och, had dit volk maar een hart, om Mij te vreezen! Och, had naar Mijn raad, dien evangelischen, zich Mijn volk, ook in het uur van den schrik der wet, gedragen! De Heere hoort den valschen ondertoon in hun gebed. En Zijn Geest laat dienzelfden ondertoon-der-valscheid later den geïnspireerden schrijver van den Hebreënbrieff nemen: die (c. 12) dit verlangen van Israël veroordeelt als een wég-wenschen, een van-zich-af-wenschen, en „verwerpen“ van den sprekenden God; een critiek op dien sprekenden God, waartegen deze briefschrijver de geloovigen van den nieuwen dag ernstig waarschuwt.

Want het komt den leerling niet toe, de methode van zijn leermeester te willen vervangen door een andere. Zelfs niet, indien de leermeester een andere methode in den zin heeft, gelijk hier bij den Heere het geval bleek te zijn. Zulk een nieuwe methode is te aanbieden, wanneer zij geopenbaard is, en dan met de bedoeling, waarvoor zij geopenbaard is, dienstbaar te zijn. De leerling evenwel, die een nieuwe methode vraagt, wijl ze naar zijn inzicht beter is, en wijl ze hem gemakkelijker dunkt naar 't vleesch, critiseert den meester. En — hij houdt zijn eigen ontwikkeling naar betere en sterkere draagkracht tegen. En een volk, dat den hiërarchischen middelaar Mozes begeert, zóóals hij geproclameerd is, en met de bedoeling waartoe hij geproclameerd is, doet goed. Een volk evenwel, dat zijn middelaarsbeeld zelf ontwerpt, de middelaarszaak zelf omschrijft, het ambt der geloovigen tot nóg minder functies wil zien ineenschrompen, en dien éénen-vooral alléén wil laten lijden en begraven worden in den nacht der verschrikking, zulk een volk bidt („wenscht“) tegen het Nieuwe Testament, en dus tegen de tendenzen van het oude, in. Het is traag in het bemaatsigen, begeert niet met vader Abraham (Joh. 8) den dag van Christus te zien, ziet niet uit naar den horizon, waar de andere dag zal rijzen, de betere, waarin heel het volk Gods één massa van profeten, priesters, en koningen zal zijn, wel anders de een tegenover den ander belast, maar niet meer of minder zwaar. En vooral — zulk een volk zoekt dan niet den beteren Middelaar, omtrent wien alles geopenbaard is, óók dit, dat Hij alléén — één voor allen — den eeuwigen schriknacht ingeworpen wordt, en dat toch ook wij allen met Hem begraven, gekruisigd, gedood moeten en mogen worden, om met Hem op te staan tot onzen persoonlijke ambtsdienst.

Zoo is Israëls wensch verhoord, en Mozes is beladen met den schrik van Sinai, terwijl het volk mocht keeren naar zijn tenten op een-veiligen afstand, waar men zoo geen last heeft van dat goddelijke spreken, dat profeteeren. Maar bidden kan later Mozes: als men hem rapporteert, dat er „in het leger“, op het „profane“ terrein, en niet op het één uitzonderingsplekje, geprofeet wordt, dan bidt hij, dat al het volk het ambt aller geloovigen (in hun profeteeren) eens moge gaan bedienen.

Dat is niet wenschen, maar bidden. Met vader Abraham mee bidden om den dag van Christus, en — van diens Geest. Daar bidt de mindere middelaar om den meerderen, het Oude Testament om het Nieuwe. Daar is er een HART, om den Heere te vreezen.

En nu dit gebed verhoord is, en wij onder die verhooring leven, immers onder den Nieuwen Dag, nu moeten wij toezien, dat wij niet God in Zijn nieuwtestamentisch gedateerde spreken van ons af „wenschen“ naar Israëls wijze. Dat niet wij het spreken naar het ambt aller geloovigen (met zijn critiek op elkander!) van ons afschuiven, om een hiërarchie-tje in te stellen, dat de zaken wel bedisselen zal. Dat niet wij de kerk als het ambtelijk apparaat separeren van de plek der bevinding, zoete of bittere. Dat niet wij de klacht over onze onmacht de „vrome“ vlag doen zijn, die de lading van den onwil verbergen moet. Dat niet wij de methode van Gods aandringen van Zijn Woord bij onze consciëntie eigenwillig Hem gaan voorschrijven. Dat niet wij anders, en nog veel „beter“, dan Hij, probeeren te weten, wat maatsel wij zijn, bij voorkeur, ook tegen Zijn uitdrukkelijke belofte in, gemakshalve, alléén maar

wetende, dat wij stof zijn.... alsof er niet meer stond, niets van een levendmakenden Geest! Israël klagde: wij gaan hier dood, want wie kan God zien en leven? Maar intusschen leefden ze nog allen, en konden een volkspectatie ter zake van een middelaar opstellen....

Zoo mogen wij niet doen. Wij stellen ons in de hand van Hem, die ons het leven toegezegd en die het ook onsterfelijk aan het licht gebracht heeft. En wij laten Hem spreken over dat leven, met eigen inhoud en ook naar eigen methode.

Want onze God is een verterend vuur; Hij laat Zijn genadedagen niet straffeloos in den mist zelden, noch Zijn genade-uitzendingen ophouden door onze geraffineerd-brutale klachten, dat Zijn zender wel goed, maar dat onze ontvanger en onze luidspreker zoo slecht functioneert. Heeft Hij niet met den zender ook den ontvanger, en den luidspreker geformeerd in vrije genade? Want alles is van Hem.

K. S.

Versobering of verarming?

Met een generaliseerend oordeel over de prediking in de Gereformeerde Kerken moet men uiteraard zeer voorzichtig zijn. Wie kan den toestand overzien? Wie heeft volledige gegevens ter beschikking? Welke reeks van gegevens is overzichtelijk? Zelfs de jaargangen van „Menigerlei Genade“ zijn het niet, kunnen het niet zijn. Want niet alleen ontbreken daarin de producten van veel predikers, die toch voor een bepaalde streek, met name van het platteland, typeerend zouden geacht kunnen worden (een jaargang heeft slechts 52 nummers), maar bovendien is er tusschen gedrukte bijdragen voor een preekbundel en een levende preek bij velen verschil. Ik zelf b.v. zou niet graag zoo preeken als ik een enkele maal schreef, ter voldoening aan het verzoek om een bijdrage in gemelde reeks. Er zullen er wel meer zoo zijn. Een betrouwbare overzicht over de prediking heb ik zelf dus niet. Het zou slechts na langdurige en opzettelijke studie te geven zijn.

Onder dit voorbehoud mag men evenwel toch wel indrukken hebben van de manier, waarop tegenwoordig onder ons gepreekt wordt.

Eén van de indrukken nu, die zich bij ondergeteekende gevestigd heeft, is deze, dat, vergeleken met de periode van mijn eigen jongensjaren, de prediking onder ons over 't algemeen veel korter is gaan worden. Een kerkdienst duurt tegenwoordig vrijwel over heel de linie korter dan vroeger. Heel wat korter, — en dat bij gelijktijdige neiging tot uitbreiding van die andere gedeelten der liturgie, die niet de preek zijn. Er verschijnen in „Menigerlei Genade“ preeken, die, als ze gelezen moeten worden in een vacante kerk, door een voorlezer, die de verdienste heeft, natuurlijk te spreken, den man weer vrij spoedig van den kathedraal laten afstappen; er zijn dan ook al kerkangers geweest, die zich afvragen: moeten we daarvoor de lange reis heen en terug doen? Bovendien zijn er de bewijzen te over, dat ook op veel plaatsen, waar wel 'n predikant voorgaat, degene, die tehuis bleef, vroeger met de koffie klaargekomen moet zijn, dan eertijds.

De vraag is nu: is dit een symptoom van versobering, dan wel van verarming? Zijn het nu allen van die „meesters“ geworden, die hun meesterschap in de beperking kunnen toonen? Of is het percentage „meesters“ in het „vak“ in elk tijdsgewricht vrijwel constant, en moet dus een stijgend percentage van verkorte preeken bij een niet stijgend percentage van „meesters“ in de preektechniek, worden toegeschreven aan andere factoren, althans óók aan andere factoren, dan de betere beheersching der stof?

Ik vrees, dat dit laatste meer dan één het geval is, m.a.w. dat de inkorting van de preek, schoon die bij A. of B. of C. een verdienste kan zijn (ik hoop hiermee alle misbruik van dit artikelte voorkomen te hebben), toch in veel gevallen meer op verarming dan op versobering, meer op een gebrek, dan op een vooruitgang derhalve, wijst. Er zijn uit verleden en heden predikers aanwijsbaar, die zoo „zwaargeladen“ zijn en zóó pittig vermogen te „zeggen“, wat zij te zeggen hebben, dat zij in een kwartier meer hebben gegeven, dan anderen in een drie kwartier. Bij hen is dan ook de soberheid typeerend. In gebaar en in zegtrant. Maar zij zijn dan ook uitzonderingen; we zullen bovendien aangeven, waarom zij het m.i. moeten blijven ook. Moge bij hen dus een korte preektijd allerminst op verarming van den geboden inhoud wijzen, toch is dit bij anderen meer dan eens m.i. onvermijdelijk.

Ik zeg opzettelijk: dat het onvermijdelijk is. Want — en hier kom ik meteen tot de reden, waarom m.i. genoemde uitzonderingsgevallen ook maar exceptioneel moeten blijven — de gemeente, die luistert, staat voor een zeer groot gedeelte uit menschen, die een gedachte dan eerst vatten en „meenemen“ kunnen, indien ze min of meer breed wordt uitgewerkt. Het grijpen van den inhoud van één slagzin is een groote intellectuele vreugde voor de enkelen, die er toe bekwaam zijn; maar het zijn dan ook in elk gehoor slechts enkelen. De overgrote meerderheid gaat voetje voor voetje. Daarom moet de prediker herhalen; verbreed; verduidelijken; zich laten narekenen, om zoo te zeggen. En dat kost altoos tijd. Dat kost tijd, zelfs aan wie het op een briefje den intellectueel begaafde in een

paar vl
„uitgez
ken zeg
(door m
God) „u
mee rek
manism
herde
sprakige
wél h
over de
kúnne
kortom,
structuu
deel zi
recht op
gegeven
de één
gader
predike
zelfs nie
dat zijn
Bloemrij
ideeën
van de
een goe
het Woc
schare
kleine
kerk in
feitelijk
ters, en
onder h
in een
isolome
moet re
in bizot
het Nieu
ving n
Laatste
der ge
voorzo
van het
over de
ambtsdi
heelema
naam d
zelf der
te berei
schiede
lijken w
verlang
de voor
Hij heb
andere
„open
grenz
hoofdst
met cor
Arme
1 Corint
den gee
laten bl
domine
wat Pau
over he
uitgebr
lezen, c
arme
daarom
Heeft
van Sc
is, alth
te vree
tot effe
minder
geslaci
dat ze
„verwer
eten; w
het opr
hier eer
in te ko
De prec
straks
matie is
noodig
Zoo z
en ook
preek d
voorop
den kos
maximu
vermog
ring, m
geintere
kerk w
van ps
is niet
overal
men van
ten el
lijn me
überha
regelen
bij wie
moeting
worden
één lij
publiek